

Ex eodem Fulgentio ADRIANUS Papa I, in Epistola ad Egilam, et in Epistola ad episcopos Hispaniæ.

Opera misericordiæ ac justitiæ præparavit Deus in æternitate incommutabilitatis suæ; et sicut futurorum operum suorum nunquam fuit ignarus, sic in eorundem operum præparatione nunquam improvidus. Præparavit ergo justificandis hominibus merita, præparavit iisdem glorificandis et præmia. Malis vero non præparavit voluntates malas, aut opera mala, sed præparavit eis justa et æterna supplicia. Hæc est æterna prædestinatio futurorum operum Dei, quam sicut nobis apostolica doctrina semper insinuari cognoscimus, sic etiam fiducialiter prædicamus, etc. Teneatur ergo prædestinationis veritas a fidelibus cunctis: quia quisquis divinum non credit in hac prædestinatione consilium, non perveniet ad gloriosum ejusdem prædestinationis effectum.

ADMONITIO

IN OPUS IMPERFECTUM

CONTRA SECUNDAM JULIANI RESPONSIONEM.

Pervenimus tandem ad ultimum Augustini opus, in quo beatus gratiæ Christi vindex, dum hæretici Juliani eum denuo aggredientis impetum comprimit, nondum absoluto eodem opere, morte occupatur, et e medio certamine ad percipiendam coronam vocatur in cælum. Verum antequam nostræ in id operis observationes proponantur, haud abs re fuerit, ipsius Juliani, patroni Pelagianæ hæreseos præter cæteros ardentis et famosi, atque inter Augustini adversarios insolentissimi, genus et mores dicere, factaque seu scripta ejus recensere.

DE JULIANO ET EJUS SCRIPTIS.

Julianus ergo Memore ac Juliana, utroque parente ab opinione pietatis claro, prognatus est. Memorem certe Marius Mercator in Commonitorio subnotationum in scripta Juliani, « sanctæ ac beatæ recordationis episcopi, » Julianam autem Memoris conjugem, « primariam feminam » vocat, « qua nihil, » ait, « honestius inter reverentissimas matronas invenias: » atque mox de Memore simul ac Juliana loquens, « qui sanctos, » inquit, « illorum hominum mores, sanctam vitam, institutumque noverint » (*Infra, Append. parte 2*). Illum ipsum Juliani patrem etiam nobilitate generis conspicuum fuisse, Hieronymus Vignierius in Præfatione ad imperfectum Opus Augustini, ex inedita quadam Fulgentii descriptione prodit. Inde vero non minus commendandus idem Memor, quod Augustino amicitia et litterarum officio conjunctus fuerit: de quo sanctus Doctor in libro primo contra Julianum, « Ego certe beatæ memoriæ Memoris patris tui non immemor, qui mecum non parvam inerat amicitiam colloquio litterarum, teque ipsum mihi charissimum fecerat » (*Supra, contra Julianum, lib. 1, n. 12*). Exstat etiam nunc scripta Memori epistola, inter Augustinianas ordine centesima prima. Memorem Ughellus Capuanis episcopis, haudquaquam tamen ulla idonea auctoritate fretus, adjungit, proximo post Vincentium loco, qui Vincentius ex Athanasii historia percelebris est, eum recensens.

Natus est Julianus in Apulia, teste Augustino (*Infra, Operis imperf. lib. 6, cap. 18*); forsitan Eculani, seu Eclani; si tamen urbs illa, jam inde a trecentis annis Campaniæ inclusa finibus, hoc nomine locabatur adhuc in Apulia, quod olim inter Apuliæ urbes numerata fuisset. Memor ejus pater, qua erat pietate, filium ad ecclesiam quam primum tulit, eique adhuc infanti Baptismi gratiam dari voluit (*Supra contra Julianum, lib. 1, n. 14; infra, Operis imperf. lib. 2, cap. 2*), « nesciens eidem gratiæ quam esset futurus ingratus » (*Supra, contra Julianum, lib. 6, n. 17*). Huic attribuit Gennadius ingenium acre, magnam sacrarum Scripturarum cognitionem, tamque multiplicem eruditionem litterarum græcarum et latinarum, ut Julianus, priusquam Pelagianæ hæresis in eo deprehenderetur impietas, celebre sibi nomen inter Ecclesiæ doctores compararit (*Infra, Append. parte 2*). Mercatori tamen haud injuria dicitur, « horrida loquacitate, » cum adversus Augustinum disserteret, « evagatus, disertum se magis ostentare et sciolum volens » (*Ibid.*). Ipsum etiam a Prospero putant designatum fuisse hoc versiculo, qui simul et ejus episcopatus locum, et scribendi characterem ac ingenium referre atque innuere videtur:

Aut huic Campano graminis corda tument.

Quom rursus Prosper in Chronico jactantissimum Pelagiani erroris assertorem appellat (*Ibid.*). Sanctus quoque Augustinus ipsum merito jure nominat juvenem confidentissimum (*Supra, contra Julianum, lib. 2, n. 30*); atque eum lingua, quam mente magis valuisse asserit (*Infra, Operis Imperf. lib. 3, cap. 52*): a quo et dicitur, « in disputatione loquacissimus, in contentione calumniosissimus, in professione fallacissimus » (*Ibid. lib. 4, cap. 50*).

Cum ætate jam adulta esset, ei pater uxorem dedit; testaturque pluribus locis Augustinus illum conjugali vinculo fuisse adstrictum (*Supra, contra Julianum, lib. 3, nn. 28, 46, passim*). Fatendum est certe, cum ejus familia necessitudinem Paulino episcopo Nolensi intercessisse longe arctissimam; quandoquidem hic se indignum minime putavit, nuptias illius pio epithalamio, quod inter ipsius opera hodieque legitur, celebrare.

In hoc ille tam Julianum, quem puerum adhuc vocat, tum Jam uxorem ejus hortatur, dignam episcopali domo modestiam et in nuptiarum solemnitate, et in toto vitæ curriculo conservent. quin etiam illis, uti virginitatem colant perpetuam, precatur. Poematis in libris quibusdam editis titulus est: « Epithalamium in Julianum episcopi Memoris filium, et Jam clarissimam feminam uxorem ejus. » Hæc Vignierius Juliani uxorem antiqua et consulari nobilitate splendidam fuisse contendit; atque ad eandem Jam refert illud ex inedito quoddam Fulgentii opere testimonium: « Nec illi sufficiebat paternæ nobilitati, Æmiliorum fasces admovisse, quos hæresi degenerare turpiter maculavit. » Interfuit reapse nuptiis episcopus quidam nomine Æmilii: at eum Jæ patrem, quod Vignierius primus asseruit, Paulinus non dicit existisse; atque hoc ipso quod non dicit, argumentum in contrariam partem suppeditat. Quin et sæpius Julianum ejusque conjugem appellat « Memoris natos, » aut « Memoris domum: » unde haud inepte colligas, Æmilium, si quidem alterutrum cognatione attigerit, non nisi in remoto gradu attigisse. Observat Paulinus, Memorem functum esse officio suo erga Æmilium, dum illos eidem in manus tradidit, qui jugans capita amborum sub pace jugali manu sua obnupsit et oratione consecravit. Nos quidem fugit, idcircone hoc obsequium vellet a Memore deferri oportuisse Æmilio, quod apud hunc nuptiæ celebrarentur, an vero propter viri summam venerationem. Hunc enim Æmilium depingit tanquam Juliani et Jæ atque ipsius Memoris patrem, ac virum cui propria virtus eximium cultum observantiamque pepererat. Inde est, quod eundem illum Æmilium esse autement, qui cum aliis duobus ab Honorio et Occidentis episcopis ad Arcadium in Joannis Chrysostomi causa destinatus, confessoris titulum anno quadringentesimo sexto promeruit (*Baronius, ad annos 405, 406*); qui et a Metaphraste dicitur Beneventanus episcopus. Cur autem Paulinus in epithalamio ita cecinerit,

Surge, Memor, venerare patrem, complectere fratrem :
 Uno utrumque tibi nomen in Æmilio est
 Junior et senior Memor est ; etc.
 Filius est, fraterque Memor : lætatur adesse
 Communem sibi met pignoribusque patrem ;

haud satis assequimur : nisi forte credendus sit Memor dignitate quidem senior et frater, quia episcopus : genere autem aut ætate filius ac junior, quia ab Æmilio genitus, vel eo saltem posterior natus. Nam quod scribit Joannes Garnerius, Æmilium tanquam Beneventanum antistitem Memoris fuisse metropolitanam (*Super cap. 4 subnotationum Mercatoris in Jul.*) ; contra Ughelli et Geographiæ sacræ testimonio constat, metropoleos dignitatem tunc temporis penes Beneventanum non fuisse. Nec etiam arbitramur defendi posse id quod idem, Æmilium jam vita functum poetica fictione, quæ illi videtur admodum ingeniosa, induci assererat (*In Mercat. dissert. 1, cap. 6, de Juliano*).

Jam vero cooptatum inter clericos Julianum, et ad Lectoris munus, priusquam conjugium iniret, adscitum esse, docet Paulinus istis in epithalamio versibus :

Clericus uxorem Christo comente decoram
 Diligat, et pulchram luminæ cordis amet :
 Auxilioque viri divino munere factam
 Lector cœlesti discat ab historia.

Ab hoc Lectoris gradu ad altiorem promotus fuit, ac sive uxor naturæ jam concessisset, sive uterque continentiam servarent, illum certum est officio diaconatus anno supra quadringentesimum octavo vel nono, quo patri ejus Augustinus scripsit, adolescentem adhuc functum fuisse. In illa centesima prima epistola sanctus Præsul singularem præbet sui in Julianum studii significationem ; ejusque patrem rogat, ad se illum in aliquod tempus venire jubeat.

Denique idem Julianus in episcopalem ordinem evectus fuit. Nam licet Augustinus eum sæpe sæpius filium vocet, in eo tamen honorem agnoscit episcopatus, cum erumpit in illam exclamationem : « O frontem qualicumque episcoporum » (*Supra, contra Julianum, lib. 4, n. 57*) ! Ac præterea epistolam ad Thessalonicensem antistitem Juliani solius non esse, sed ipsi cum plurimis Pelagianis episcopis communem dicit (*Supra, contra Duas Epistolas Pelagianorum, lib. 2, n. 1*). Quin etiam ipse Julianus Turbantium episcopum, cui primum eum opus in Augustinum nuncupavit, fratrem nominat (*Infra, Operis imperfecti, lib. 1, cap. 1*). Prosper in Chronico ad annum quadringentesimum trigesimum nonum meminit episcopatus eidem Juliano, nec dubium quin propter hæresim, dudum erepti (*Infra, Append. parte 2*).

Ordinaverat eum Innocentius I, uti Mercator in Commonitorio contra Pelagianos scribit (*Ibid*). Cui vero Ecclesiæ præfectus fuerit, dissensio erat aliquando inter eruditos, cum in Gennadii libro de Scriptoribus ecclesiasticis « episcopus » diceretur « Capuanus ; » in Prosperi autem Chronico, « Julianus Atellanensis ; » in epistola Petri diaconi ad Africanos episcopos in Sardinia exsules, « Julianus Edanensis ; » in Gelasii papæ decreto de scripturis apocryphis, « Celanensis » legeretur : quo etiam posteriore titulo a Beda, Præfatione libri priami in Cantica canticorum, donatur. Tametsi voces illæ, « Juliani Celanensis episcopi a Campania, » quibus Beda utitur, absolute possint ita exponi, ut Julianum ortu quidem Celanensem, episcopali autem sede Campanum fuisse significant : quemadmodum cum eum Prosper Atellanensem, Petrus diaconus Edanensem, Gelasius Celanensem nominat, appellationes istas de natali ejus loco, perinde atque de episcopali, liceret interpretari : atque ita quomodus sedisse eum Capuæ crederemus, nihil vetaret ; nisi observatum esset apud Gennadium in probatoribus manuscriptis, velut in eo quem in Appendice sequimur, antiquissimo exem-

pari Corbelensi, nullum de Juliani episcopatu verbum reperiri. Sic porro etiam Prosperi editiones recentiores, pro Atellanensi, Eclanensem ex melioris notæ manuscriptis substituunt. Quam quidem correctionem nihil moratus Petrus Franciscus Chiffletius, priam Prosperi lectionem alia potiore esse, ac vore Julianum Atellæ, quæ in urbibus Campaniæ olim celebrabatur, et e cujus ruinis Aversa postmodum inter Neapolim Capuanamque excitata est, sedem tenuisse voluit (*Chiffletius, in Paulino illust. parte 2, cap. 29*). At controversiam declinavit Marius Mercator Juliani æqualis et æmulus, ejusque gentilis, dum verbis conceptis ipsum alias episcopum Eclanensem, alias ex episcopum oppidi Eclanensis vocat (*Infra, Append. parte 2*): quo cum Mercatore Petram diaconum, Gelasium, ac Bedam, una mutata vel transposita littera conciliare, non ita magis negotii fuerit.

Is hæc autem civitas quondam clara, nunc ruinis suis sepulta, antiquis Eclanum sive Eclanum dicta est. Posita erat in Hirpinis in ulteriori principatu, a Benevento quindecim millibus distans, versus Euro-notum. Sunt qui putent eandem postea Quintodecimum appellatam, necnon nostra hæc memoria ejus rudera quædam ac parietinas prope Mirabellam conspici. Episcopalis sedes Eclano frequentum, italice *Frigento*, seu *Fricento*, translata fuit. Frequentum vero nonis maiis anni supra millesimum quadringentesimi sexagesimi quinti aut sexti Abellinensi episcopatu conjunctum est. Regionem hanc tradunt quondam Apuliæ limitibus comprehensam fuisse, ut vero Campaniæ accessisse jam inde ab Adriani temporibus (*Noris, Historiæ Pelag. lib. 1, cap. 18*).

Parentibus demortuis (quod quoniam anno contigerit, invenire nusquam fuit), Julianus æmorum eorum curam eum suscepisset, eo munere nec sibi nec illis honorifice profectus est. « Novimus, novimus, » ait Mercator, « quid tibi una earum, cum tu nimis severus in ejus ruinam pudoris insurgeres, objecerit, vel exprobraverit; atque tu mutus illico non ausus es ulterius censuræ tuæ ulla dolori ejus inferre molestias » (*Infra, Append. parte 2*). Nempe fidei corruptionem continuo moram, ut solet, in Juliano secuta corruptio est.

Quo ille tempore virus Pelagianæ hæreseos sugere cœperit, minime compertum. Beda doctum eum a Pelagio & puerulum adhuc, et ab ipso « quasi in caverna colubri regulum, » cum anno Christi quadringentesimo decimo quinto dialogos suos adversus Pelagianos Hieronymus edebat, nutritum esse scribit (*Ibid.*). Sed hæc Bedæ verba si presse atque ad apices exposueris, plane falsa reperies: siquidem multo ante annum Christi quadringentesimum decimum quintum Julianus pueritiam annos excesserat; neque verisimile est, eum, nisi forte idem ipse sit qui Annianus pseudodiaconus Celedensis ab Hieronymo vocatur, tunc temporis in Palæstina, ubi Pelagius hoc anno degebat, existit. At potuit mutua aliqua inter eos cognitio Romæ nasci ante annum quadringentesimum octavum, aut quadringentesimum decimum, quo anno exivit ex Urbe Pelagius. Atque idem ipse Julianus forte non immerito ceasebitur ex illis fuisse, de quibus anno Christi quadringentesimo decimo septimo, statim ab Innocentii papæ obitu, Augustinus ad Paulinum scripsit; quique dicebant citius se defecturos a Pelagio, quam originale peccatum agnituos: quanquam ex civitate Nolensi esse hos Augustino nuntiatum esset (*Epist. 186, n. 29*). Dicit alio loco sanctus Doctor Julianum, si Romanæ Ecclesiæ presidentem beatum Innocentium audire voluisset, jam tunc periculosam juventutem suam Pelagianis laqueis expediturum fuisse (*Supra, contra Julianum, lib. 1, n. 13*). Eum, quoad memoratus pontifex vixit, catholicam sententiam retinuisse testatur Mercator: quæ res eo commode potest referri, quod idem auctor eodem loco dicit, Julianum a comunione Innocentii, ne damnatis quidem Pelagio et Cælestio recessisse, sed ipsi eorum damnatori usque ad ejus mortem communicasse (*Infra, Appen. parte 2*). Sed eum tamen superstite adhuc Innocentio hæresim amplexum esse, liquido declarat Augustinus illis ipsis verbis: « Jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses » (*Supra, contra Julianum, lib. 1, n. 13*). Narrant ipsius quemdam paralogismum, quo Romæ cum præcipuis factionis ducibus agens, a rudioribus conabatur extorquerè, ut originis culpam meram commentum esse fatebantur (*Infra, Append. parte 2*); quod, Joannis Garnerii judicio, in annum quadringentesimum decimum septimum quadrare potest (*Garnerius, in Mercat. dissert. 1, cap. 6, de Juliano*). Si definitiones illas, quas libro de Perfectione justitiæ hominis refellit Augustinus, eidem nos, uti Garnerius censet, tribuere oporteat; dubium non erit quin jam inde ab anno quadringentesimo decimo quinto perfectus fuerit Pelagianus. Illud in confesso est, damnatis a Zosimo papa anno quadringentesimo decimo octavo Pelagianis, eundem Julianum subscribere pontificiam sententiam noluisse, atque ob eam rem ab illo dignitate spoliatum fuisse, et ex Italia ejectum (*Infra, Append. parte 2*). Huic ipsi pontifici binas super quæstionibus de gratia epistolas dedisse eum reperimus (*Infra, Operis imperf. lib. 1, cap. 18*).

Hieronymus Vignierius primis temporibus hæreseos Juliani assignat id quod habet Gemadius, illum per famem atque egestatem publicam pauperibus dilargitum esse suas facultates, et hacce charitatis specie quam plurimos ad suam hæresim, maxime ex genere eorum qui pietati addictiores videbantur, adjunxisse (*Infra, Append. parte 2*). Quis de re id nobis unum observare licet, in postremo suo opere affirmare Augustinum, illum a miseris quos deceperat, otiosum ali (*Infra, Operis imperf. lib. 2, cap. 51*); nec posse ipsum scribendis ac dictandis libris vacare, si nolint homines ei victum subministrare sumptusque congruentes (*Ibid., lib. 3, capp. 1, 44*): quod quidem eum tunc nullo proventu suo vel fructibus vixisse, satis designat; non tamen inde quisquam colligat, Augustino exploratum fuisse, illum impendisse omnia, quo penuriam alienam levaret.

Anno, ut quidem videtur, quadringentesimo decimo nono, is una cum aliis ejusdem sectæ episcopis ad Rufum Thessalonicensem antisitem scripsit; necnon Romanis ad amicos, ut in errorem illos confirmaret. Hæc-

ras misit : sub quod etiam tempus prioram Augustini librum de Nuptiis et Concupiscentia quatuor voluminibus refellere conatus est.

Cum postea solum vertere esset coactus, maria et terras cum erroris sui sociis et collegis peragravit ; Orientem, id est, Asiam minorem lustravit ; et tandem in Cilicia apud Theodorum Mopsuestenum quem Pelagianæ hæresis æque parentem ac Nestorianæ faciunt, quiete nonnulla potitus est. Illic alios octo libros in Augustinum condidit. Sed neque dubitaverimus quin ipsi Theodoro, ut adversus originalis peccati assertores quinque suos libros emitteret, auctor fuerit. Verumtamen e Cilicia vixdum excesserat, cum ei Theodorus ille in provinciali synodo anathematis notam inussit (*Infra, Append. parte 2*). Italiam anno quadringentesimo vigesimo primo quo Alypius episcopus sex Augustini libros adversus eundem illic dotulit, jam reliquerat : quandoquidem, cum octo suos in sanctum Doctorem edidit, omnino de isthoc illius opere nihil audierat (*Infra, Operis imperf. lib. 4, cap. 53*).

Ejus mentionem ex quo migravit e Cilicia in anam usque quadringentesimum vigesimum octavum nusquam reperimus. At ponitur Julianus veluti dux ac primipilus eorum episcoporum, qui ob negatum originale peccatum officio abdicati, Nestorii præsidium circiter ipsum annum quadringentesimum vigesimum octavum implorarunt. Illic Mercator, Præfatione ad Nestorii adversus Pelagianam hæresim sermones : « Contra Pelagii, » ait, « seu Cælestii pravam et impiam definitionem quamvis recte sentiret et doceret » Nestorius ; « Julianum tamen exepiscopum Eclanensem, cum participibus suis, cujus hæresis signifer et antesignanus, olim ab apostolica sententia exauctoratum atque depositum, in amicitiam interim censuit suscipiendum, spem ei absolutionis promittens : ipsum quoque Cælestium litteris suis, quarum exempla subdidimus, consolatus est. Quod utrum malitia an recordia fecerit, non facile nosci potest : ut contra quorum distortas sententias, præter propriam impietatem quæ illum ad damnationem usque perduxit, rectissime sentiebat et docebat, eos et amicos haberet, et spe vanæ promissionis fovendos et lactandos putaret ; quique cum patrono memorato in Ephesiensi concilio a ducentis septuaginta et quatuor episcopis iterum iterumque damnati sunt. » Cæteram iidem hæretici per Nestorium consequi nequaquam valere, ut ne Constantinopoli præcepto imperatoris Theodosii, unde Julianus etiam prius Cælestio ejectus est, pellerentur. Idem Julianus non solum in utraque Nestorii ad Cælestium epistola Pelagianis aliis episcopis de Occidente ejectis præmittitur, sed similiter post Pelagium et Cælestium primus nominatur inter isignes illos Pelagianos, quorum damnatio anno quadringentesimo trigesimo primo in Ephesina synodo lecta est et confirmata (*Infra, Append. parte 2*).

Haud multo post, sub pontificatu Sixti III, et anno, si Prosperi Chronico debeat fides, quadringentesimo trigesimo nono, Ecclesiæ variis artibus imponere, atque in ejus communionem falsa specie emendationis irrepere est molitus, ut episcopalem dignitatem, qua se tamdiu exutum dolebat, reciperet. Sed Romanus pontifex, Leonis diaconi (illius haud dubie qui eidem in apostolica Sede successit) hortatu roboratus, vigilantia sua iustus fraudes retexit, eis fortiter occurrit, nefarius ejus consiliis aditus omnes interclusit, rejectaque fallaci bestia universos catholicæ communionis exhilaravit (*Ibid.*). Affermat Hieronymus Vignierius, sibi argumenta esse, quibus persuadeatur Julianum ex Italia rursus fugere a Sixto papa coactum, in Lerinensem insulam venisse, ubi cum per aliquot menses moraretur, a Fausto, Regiorum postea episcopo, exceptus, eidem hæresis suæ virtus propinavit : Quod, ait Vignierius, suo loco dicemus, si Deus vires et annos suffecerit, idque cæteris probationibus tam ex Fulgentio, quam ex aliis, pluraque id generis quæ multos latent, asseremus (Vignierius, Præfat. in Opus imperfectum). Ad hæc Vignierii verba Joannes Garnerius ; *Intelligit autem*, inquit, *vir eruditus nomine Fulgentii, libros quos sanctus ille episcopus adversus Faustum scripsit, quosque apud se habuit in manuscripto codice idem Vignierius, cum viveret* (Garnerius, in Mercat. dissert. 1, cap. 6, de Juliano).

Sixto vita functo illum rediisse in Italiam, unde iterum a Leone papa pulsus fuerit, hinc licet conjicere, quod ejusdem temporis auctor in libro de Promiseionibus et Prædictionibus Dei, parte quarta, capite sexto, *Pelagianos et maxime Julianum a beato pontifice contritos fuisse* prodatur. Addit Vignierius huic ipsum intelligentem hæreticum, post longas hac illac errationes, ob quas eum Fulgentius, ut dicit, alterum Cain, hoc est profugum et omni loco extorrem, appellat, ultimi demum per fugii loco viculum quemdam in Sicilia incoluisse, ubi suæ sectæ homines docebat litteras, factus ex episcopo ludimagister. Hanc illi occupationem, quasi omnium maxime congruentem et ejus in hasce disciplinas studio, et vanæ gloriæ quam ex earum cognitione captabat, ante multos annos detinaverat Augustinus (*Infra, Operis imperf. lib. 2, cap. 51*).

Huc adjicit Vignierius, postquam is ibidem vivere desiisset, Pelagianos tumulo ejus hoc elogium scripsisse : *Hæc in pace quiescit Julianus episcopus catholicus*. Quod epitaphium cum nono sæculo etiam tum legeretur, quidam Semipelagianorum dogmatum fautores illius memoriam restituere conati sunt. At demonstrarunt eruditi antistites Catholicorum nomen nunquam non usurpasse Pelagianos ; ac proinde nihil prohibere hujusmodi titulum, quominus ille in hæresi sua mortuus habeatur. Obiit, ut scribit Gennadius, imperante Valentiniano III, Constantii filio, et sic ante annum Christi quadringentesimum quinquagesimum quinquante (*Infra, Append. parte 2*). Attamen usque ad ætatem Fulgentii (juxta Petrum Franciscum Chiffletium, anno quadringentesimo sexagesimo septimo nati, et anno quingentesimo septimo in episcopum consecrati [Chiffletius, Not. in Fulgentii Vitam, pag. 355]) vitam produxisse contendit Vignierius.

Gelasio Sedem apostolicam tenente, Joannes Alexandrinus patriarcha, ut a Photio notatur (*Infra, Append.*

parte 2), anathema Cœlestio ac Juliano pronuntiavit : idemque facti in sua ad Fulgentium et alios ex Africa episcopos exsules epistola Petrus diaconus.

Quod ad Juliani scripta spectat, quanquam eum dicat Gennadius, *priusquam impietatem Pelagii in se aperiret, clarum in doctoribus Ecclesiæ fuisse* (*Infra, Append. parte 2*); attamen quod per id temporis in lucem ediderit, nihil hactenus repertum est. Sed ex quo hanc hæresim palam profiteri cœpit, alios scriptis suis in ejus laqueos inducere nunquam destitit. Ea de causa Zosimo papæ duas epistolas anno quadringentesimo decimo octavo direxit. Deinde cum Augustinus librum de Nuptiis et Concupiscentia primum ad Valerium comitem scripsisset, idem Julianus quatuor libros, quibus illum unicuique refutaret, ad Turbantium episcopum edidit. Porro, cum excerpta ex hoc Juliani opere tradita essent Valerio, hic Augustino perferenda illa curavit, quibus sanctus Doctor statim respondit edito altero ejusdem tituli, quo superior, id est, de Nuptiis et Concupiscentia libro secundo : et eodem tempore composuit quatuor suos libros ad Bonifacium, ut duas Epistolas Pelagianorum, quas idem ipse, ut videtur, Julianus continuo post emissam primam ad opus de Nuptiis et Concupiscentia responsionem scripserat, retunderet : tandemque accepta illa prima Juliani responsione quæ libris quatuor constabat, eam ingenti opere, quod in sex libros partitus est, revocit. Interea vero cum secundus liber de Nuptiis et Concupiscentia incidisset in manus Juliani, hic libros octo adversus unum istum in aciem, ut sic dicamus, eduxit, quos Augustinus ultimo suo opere, de quo mox dicturi sumus, profligavit. Vignierius Fulgentii ex inedito quodam opere profert hanc in rem verba illa : *Nec illi sufficiebat paternæ nobilitati, Æmiliorum fasces admovisse, quos hæresi degenerare turpiter maculavit. Seniores Augustinum, ut clarior fieret, juvenili calore aggressus, sed repressus, tantam sibi conciliavit per orbem terrarum invidiam, quantam sibi apud omnes statuerat facere claritatem; et quod in occasionem gloriolæ arripuerat, subsannante Domino versum est in opprobrium* (*Vignierius, Præfat. in Opus imperfectum*).

Præterea libris istius hæretici annumerat Beda Commentarium quoddam in Cantica, cui tractatus præmittitur, ideo inscriptus *de Amore*, quia amoris sacri ac profani in eo discrimen aperire destinaverat. Sed eum, dum illud argumenti tractare se velle simulabat, firmandæ suæ hæresi laborasse asseverat Beda : qui et varios locos tum ex hoc tractatu, tum ex reliquo Commentario refert et refellit; simulque monet, hæc non nisi magna adhibita cautione legenda esse, aut potius omnino non legenda. Meminit præterea cujusdam Commentationis, qua ille *de Bono constantiæ* disputabat (*Infra, Append. parte 2*). Nam epistolam ad Demetriadem, quam eidem ille adjudicat, ipsius esse Pelagii in confesso est.

Julianum quoque tradit Marius Mercator (*In subnot. cap. 6*), pluribus id libris defendisse, quod Pelagius dogmatizabat, hominem, si vellet, sine peccato esse posse. Qua tamen de re Julianus in suis libris, qui quidem existunt, rarius loquitur. Et hinc auguratur Joannes Garnerius alios illum forsitan edidisse : quo etiam argumento adducitur ut definitiones illas, quas in libro de Perfectione justitiæ hominis confutat Augustinus, eidem adscribendas putet. Veruntamen Pelagianum hocce placitum eo solo nititur fundamento, quod ille hæreticus naturam etiamnum æque validam atque sanam esse in omnibus hominibus, atque in Adam fuit, contendebat : in quo propugnando perpetuus est Julianus.

Huic insuper Garnerius (*In Mercat. dissert. 5, et in append. ad dissert. 6, cap. 4*) tribuit latinam, quam Jacobus Sirmondus ex antiquis codicibus eruit, interpretationem libelli fidei, a Rufino Palæstinæ provinciæ presbytero græce scripti. Alium itidem fidei libellum (*Infra, Append. parte 2*) latine compositum, et ad apostolicam Sedem directum nomine episcoporum aliquot heterodoxorum, qui Pelagii ac Cœlestii damnationem subscribere detrectantes provocat ad plenariam synodum, eidem auctori Juliano, haud levibus impulsus rationibus, assignat. Ejus denique stilum non minus referunt homiliæ Joannis Chrysostomi quædam e græco in latinum interprete Anniano translata. Enimvero non solum pronum fuit amanuensibus in auctoris nomine labi, ut corrupta per eos syllaba prima prodiret ex Juliano Annianus : sed etiam Juliani ingenium in præmissis ad easdem homiliæ epistolis nuncupatoriis, sententias et proprias ipsius dictiones inesse observamus (*Infra, Append. parte 2, de Anniano pseudodiacono Celedensi*). Ad hæc, sicut Hieronymus de pseudodiacono Celedensi Anniano dicebat, *Copiosissime pascitur, ut alienæ blasphemæ verba friola subministret* (*Ibid.*) : sic Augustinus in subsequenti opere aliquoties objectat Juliano, pasci ipsum a deceptis miseris, ut libris pro Pelagiana hæresi scribendis vacet (*Infra, Operis imperf. lib. 2, cap. 51, et lib. 3, capp. 1, 44*).

DE SUBSEQUENTE OPERE.

Jam ante notavimus, emissis a Juliano pro responsione ad primum librum de Nuptiis et Concupiscentia quatuor libris, quædam ex horum primo excerpta sanctum Doctorem secundo suo de Nuptiis et Concupiscentia refutasse, ac postea simul quatuor eosdem libros dissipasse pleniori opere sex librorum contra Julianum. Alypius secundum illum de Nuptiis et Concupiscentia librum, circiter annum Christi quadringentesimum vigesimum primum, secum in Italiam detulit (*Ibid. lib. 4, cap. 7*). Hunc secundum librum statim adortus est Julianus altera responsione, cum sex libros, quibus prima sua responsio dissipata fuerat ab Augustino, nondum vidisset, neque quidquam de iis vel auditione accepisset : quandoquidem utrum a sancto Doctore prima ista responsio lecta esset, adhuc ignorabat (*Ibid. lib. 4, cap. 58*). Neque vero mirum esse debet, hoc ita habere; namque erat Julianus in Cilicia, quo tempore alteram suam responsionem in Augustinum molitus est.

Quantquam Mercator id sibi videtur persuasisse, in hæc responsione dissimulanter agere Julianum, ut memoratos sex Augustini libros ignorare se fingat (*Infra, Append. parte 2*).

Hæc ergo posteriori responsione Julianus octo libros uni Augustini libro, quem nec totum insectabatur (*Infra, Operis imperf. lib. 2, cap. 127, et lib. 3 cap. 143*), opposuit, *vagabunda loquacitate non copiosus, sed odiosus eis qui rebus inhærentes superflua verba contemnunt* (*Ibid., lib. 3, cap. 20*). Sex primos ex istis octo libris in Augustiniana refutatione reperies: in quibus Catholicos vix unquam aliter nominat, quam Traducianos ac Manichæos; maxime vero sanctum Antistitem his ubique vexat conviciis, quem illic quoque *tractatorem Patrum* (*Ibid., lib. 1, cap. 7*), *hominem omnium amentissimum* (*Ibid., lib. 2, cap. 28*) et *bardissimum* (*Ibid., lib. 3, cap. 145*) vocitat; sicut et Alypium *vernulam peccatorum ejus* (*Ibid., lib. 1, cap. 7*). Sed hæreticorum contumeliæ fidei defensoribus laudi vertuntur. Dicevit hanc alteram responsionem suam Floro cuidam, inter Pelagianæ factionis episcopos celebri, et cujus etiam narratur insignis impostura, ob quam sub Leonis pontificatu ex Italia pulsus fuit (*Prosper, de Promiss. et Præd. parte 4, cap. 6*).

Quantquam videatur hæc secunda Juliani responsio anno, ut ante dicebamus, quadringentesimo vigesimo primo, vel non multo post composita; nondum tamen in manus venerat Augustini, neque cum librum de Correctione et Gratia scripsit (*Confer. lib. de Correctione et Gratia, cap. 11, cum lib. 4 Operis imperf. cap. 84*), neque cum Retractationum secundum absolvit, quo nimirum in libro, capite sexagesimo septimo, testatur haud scire an in posterum aliam ullam commentationem esset aggressurus: quin etiam tertium jam Retractationum librum moliebatur, cum illam necdum viderat. Verum Alypius sub id temporis tertio Romam profectus, eam sua diligentia transcriptam ei deferendam curavit (*Epist. 224*). Primum quidem non nisi quinque priores libros, ne opportunitatem amitteret, ad illum misit; pollicens alios tres, ubi primum exscripti forent, secuturos; rogansque interim ne refutationem aggredi procrastinaretur. Tunc vero temporis Augustinus revocandis ad examen epistolis ac sermonibus suis operam dabat, eamque censuram duebat gravioris necessitatis, quam ut omittenda videretur. Ad hæc, ineptiæ tam absurdæ in hac nova Juliani responsione occurrebant, ut pigeret puderetque sanctum Doctorem ad eas respondere. Verumtamen ne imperitiis, a quibus forte lecta esset Juliani responsio, non autem illius deprehensa infirmitas, deesse videretur, confutationem hanc suscipere coactus fuit. Porro eum in modum Juliano respondet, ut primo hæretici illius verba exhibeat, tam ad ea responsionem suam, servato eodem numero seu distinctione librorum: ita singuli sex hujus operis libri singulos sex libros Juliani, ex octo videlicet ad Florum scriptis primos, cum Augustini ad loca singula responsis ob oculos ponunt.

Huic operi ad extremum usque vitæ spiritum incubuit Augustinus, cui etiam a Vandalis intra Hipponis mœnia circumseptus insituisse dicitur a Prospero, in Chronico, ad annum quadringentesimum trigesimum. Augustinus, ait, *episcopus per omnia excellentissimus moritur quinto kalendas septembris, libris Juliani inter impetus obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, et gloriose in defensione christianæ gratiæ perseverans*. Sed idem opus morte occupatus imperfectum relinquere coactus est, quemadmodum Indicis sui capite quarto tradit Possidius in hæc verba: *Contra secundam Juliani responsionem imperfectum Opus*. Vignierius tamen perfectum id nuncupat, seque teste asserit vocem *imperfectum* in variis Possidii manuscriptis non inveniri. Hanc autem nos in omnibus, quotquot inspeximus, exemplaribus reperimus. Addit ille, ut opinionem suam tueatur, sexto libro post Juliani verba clausulam apponi, *Explicit liber Juliani*. Atqui eandem libro primo appositam a librariis, ibique in Marianensi manuscripto codice nobis visam, suo loco admonemus. Quam huc præterea conjecturam suam injicit Vignierius, Augustinum fortasse libro suo sexto septimum etiam et octavum Juliani compendio retulisse, superfluum est in ea immorari; cum sextus iste liber nec sit cæteris longior, nec aliquid præ se ferat, quod operis absoluti argumentum esse valeat. Itaque ubi dicit Mercator, Augustinum *octo posteriores Juliani libros singulis responsionibus suis ad singula capitula subjectis evertisse* (*Infra, Append. parte 2*); haud aliud indicat, quam illius postremum opus libros octo continens ea ratione esse ab Augustino eversum, ut singulæ responsiones singulis capitulis librorum qui refutantur, subjectæ sint. Quo nimirum loco ad ipsa præfationis Augustinianæ verba Mercator alludit. Ut ut est, cum antea duo tantum priores libri haberentur, a Claudio Menardo, Andium præpore, ex Gallicano codice manuscripto publicati, non injuria contendit Vignierius, postquam reliquos ipse quatuor libros ex Clarævaltensi exemplari supplevit, esse jam perfectum hoc opus, quia revera *ultra eos sex libros* in hoc opere *non perrexit* Augustinus.

Agatho pontifex Romanus ex libro hujus operis quinto variis in epistola ad Imperatores adducit locos, qui apud sextam synodum, act. 10, ad latinum ejusdem operis codicem in Constantinopolitana bibliotheca tunc asservatum exacti atque examinati sunt (*Vide Noris, append. ad Historiam Pelag. pag. 174*). Citatur idem opus a Maximo Aquileiensi in Lateranensi synodo, anno sexcentesimo quadragésimo nono celebrata. Ex iisdem libris testimonia protulerat Prosper in libro Sententiarum, et Beda super Paulum, non modo ille vulgatus, quem Florum esse constat; sed verus etiam et hactenus ineditus, quem in membranæ habemus. Lupus quoque Ferrariensis et Servatus Lupus eos libros laudant in suis opusculis.

Librorum autem argumenta hæc sunt. In primo, refellitur Juliani liber ad Florum primus. Calumniæ quas ille ibi Augustino fideique catholicæ peccatum originale confitentis, ex triplici præsertim capite instruat,

rovincuntur. Propugnantur tentata ab eodem loca ex primis partibus libri secundi de Nuptiis et Concupiscentia et ex libro primo contra Duas Epistolas Pelagianorum. Scripturarum etiam pro gratia quædam, quas secundum Pelagianum dogma exponebat, auctoritates vindicantur.

In secundo, excutitur liber Juliani secundus, de his agens verbis Apostoli ad Romanos, capite quinto, *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit*, etc., ostenditurque Julianum, repudiato catholico sensu (secundum quem Augustinus, libro secundo de Nuptiis et Concupiscentia, capite vigesimo septimo, ea verba de Adæ peccato generatione in omnes ipsius posteros transmissio exposuit), frustra laborare ut secundum Pelagianam hæresim de exemplo peccati, non in omnes posteros, sed in peccantes tantummodo imitatione transeuntis intelligantur.

In tertio, monstratur Julianum Scripturarum testimoniis, Deuteronomii scilicet capite vigesimo quarto, et libri Regum quarti capite decimo quarto, et Ezechielis capite decimo octavo, perverse abuti, ut suadere conetur, peccata parentum filiis non a Deo ulla imputari. Ipsum deinde incassum contendere, ut ab eo sese explicet loco Epistolæ ad Hebræos, capite undecimo, per quem evertenda foret responsio, qua in superiore suo libro tantopere inculcavit, ideo ab Apostolo, ad Romanos, capite quinto, dictum esse, *unum*, per quem transiit peccatum, ne generatio sineretur intelligi. Postea reversum ad dicta libri secundi de Nuptiis et Concupiscentia, inique agere cum Augustino eundem Julianum, qui ab illo et hominis liberum arbitrium, et Deum nascentium conditorem negari, denuo queritur: quique insuper cum illius dictis hæreticam quamdam Manichæi epistolam comparans, non alia quam quæ apud Manichæum leguntur, argumentorum vice objectari a sancto Doctore, ab eoque perinde atque a Manichæo naturam humanam malam pronuntiarum calumniatur.

In quarto, pergit Augustinus refellere adversarium suo quarto libro disputantem in ea dicta libri secundi de Nuptiis et Concupiscentia, quæ a capite quarto ad undecimum comprehenduntur. Concupiscentiam carnis malam esse, neque homini fuisse a Deo conditorem inditam, propugnat doceri eo ipso loco, quem in hanc rem adhibuit ex Joannis Epistola prima, capite secundo, *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est... quæ non est ex Patre*, etc. Atque illam quidem ad naturam pecoris, sed ad ipsius tamen pœnam hominis pertiacere. Pudorem membrorum non nisi post peccatum accidisse ob libidinis rebelles motus. Porro ne in Christo ulla prorsus fuisse putetur carnis concupiscentia, hic vehementer certat contra Julianum. Parvulos originali culpæ nasci obnoxios, non per propriæ voluntatis arbitrium, sed per contagium peccati a primo parente voluntate commissi. Locum vero a se ex Sapientiæ libro, capite duodecimo, prolatum, scilicet, *Non ignorans quoniam nequam est natio illorum*, etc., ad id etiam valere, ut nostræ originis vitium demonstraretur.

In quinto, confirmat Augustinus et ab adversarii calumniis vindicat ea quæ in libro secundo de Nuptiis et Concupiscentia, capite duodecimo et aliquot sequentibus scripsit, in primis videlicet, quod eam commotionem pudendam membrorum non haberet natura sana, quam habet natura vitata; ac per hoc quod is qui inde nascitur, indigeat renasci. Deinde quod ibi capitibus 14, 20 et 26 conquestus est, Julianum apostolicis duobus testimoniis, I Cor. xv et Rom. I, sententiaque evangelica Matth. vii, 17, seu xii, 33, perperam abusum esse. Quod capite vigesimo octavo asseruit, malum seu voluntatem malam ideo ex opere Dei bono oriri potuisse, quia ipsum quanquam bonum, de nihilo factum est, non de Deo. Ac postremo quod capite decimo septimo docuit, sic Deum creare malos, quomodo pascit et nutrit malos.

In sexto, ostendit Julianum libro suo sexto frustra pugnare contra id quod in secundo de Nuptiis et Concupiscentia, capite trigesimo quarto, assertum est, Adæ scilicet peccato naturam humanam fuisse in deterius commutatam, ita ut facta sit non solum peccatrix, sed etiam gignens deinceps peccatores. Liberi arbitrii vires, quibus integris poterat homo, et recte agere cum vellet, et non peccare si nollet, peccando eum perdidisse docet. Illam autem improbat definitionem libertatis, quæ passim objectari ab adversario solet, puta, « Possibilitas peccandi et non peccandi, » etc. Dolores parientium, spinas, labores, sudores, cæterasque mortalium ærummas probat pœnas esse peccati: sed ipsam in primis mortem pœnalem esse homini, qui sic divinitus institutus fuerat, ut nisi peccaret non moreretur. Extrema parte libri, expositionem in illud Apostoli I Cor. xv, *Sicut in Adam omnes moriuntur*, et in sequentia ejusdem capitis dicta, a Juliano prolatam expedit et refellit. Tandem per totum ferme librum dogma catholicum de originali vitio, quod Julianus ad Manichæam hæresim trahere ubique enititur, non modo abesse longe ab illa hæresi, sed etiam hæresim illam demonstrat nunquam a Pelagianis posse nisi catholici ipsius dogmatis auxilio et professione superari.

EX EPISTOLA CCXXIV AD QUODVLTDEUM.

Respondeo libris Juliani, quos octo edidit post illos quatuor quibus ante respondi. Hos enim cum Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat, cum oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit; promittens alios tres cito se esse missurum, et multum instans ne respondere differerem. Cujus instantia coactus sum remissius agere quod agebam, ut operi utriusque non desessem, uni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque hinc venire non desistebat parcere. Agebam vero rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, et si quid in eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet et posset, operabar. Et duo volumina jam absolveram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam: eosque du-

centos triginta duos esse cognovi. Restabant epistolæ, deinde tractatus populares, quos Græci homilias vocant. Et plurimas jam epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaveram, eum me etiam isti Juliani libri occurrere cœperunt; quorum nunc quarto respondere cœpi. Quando vero id explicavero, quintoque respondero si tres non supervenerint, dispono, si Deus voluerit, et quæ poscis incipere, simul agens utrumque et hoc scilicet, et illud de retractatione opusculorum meorum, nocturnis et diurnis temporibus in singula distributis.

S. AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

CONTRA

SECUNDAM JULIANI RESPONSIONEM

IMPERFECTUM OPUS^(a),

SEX LIBROS COMPLECTENS.

Prefatio.

Adversus hæreticos Pelagianos, qui dicunt Adam, etiamsi non peccasset, fuisse corpore moriturum, nec in illo humanum genus esse vitiatum (unde sequitur eos, ut mortes, et mortiferos morbos, et omnia mala quæ videmus et parvulos perpeti, etiam in paradiso¹ futura fuisse contendant, etiamsi nemo peccasset), scripsi libram ad comitem Valerium², ejus libri titulus est, de Nuptiis et Concupiscentia: eo quod ad illum pervenisse cognoveram dicere Pelagianos, damnatores nos esse nuptiarum. Denique in illo opere, nuptiarum bonum a concupiscentiæ carnalis malo, quo bene utitur pudicitia conjugalis, quali potui disputatione, discrevi. Quo libro accepto, memoratus vir illustris misit mihi in chartula³ nonnullas sententias decerpitas ex opere Juliani hæretici Pelagiani (in quo

opere libris quatuor respondisse sibi visus est illi uni meo, quem de Nuptiis et Concupiscentia me scripsisse memoravi), missas sibi a nescio quo, qui eas, ut voluit, ex primo Juliani libro decerpendas curavit⁴: quibus ut quantocius responderem, idem Valerius poposcit. Et factum est ut sub eodem titulo etiam secundum librum scriberem, contra quem Julianus alios octo nimia loquacitate conscripsit. His nunc respondeo, ejus verba proponens, eisdemque subjungens responsonem tacam ad loca singula, sicut refutatio eorum visa est esse reddenda: cum jam priores quatuor ejus libros, posteaquam in manus meas venerunt, sex libris⁵ satis aperteque refellerim.

ADMONITIO PP. BENEDICTINORUM.

Contra secundam Juliani responsonem Opus Imperfectum innumeris locis emendatur auctoritate veterum quatuor exemplarium optimæ notæ. Unum, Colb. bibliotheca Colbertina suppeditavit, sed hoc duabus tertiis partibus mutilum; illud ipsum videlicet, ex quo Claudius Menardus priores duos libros expresserat, et typis editos anno millesimo sexcentesimo decimo septimo publicaverat. Aliud, Clar. quo postea Hieronymus Vignierius ad totos sex edendos libros usus erat, subministravit Clarævallensis abbatia; atque ex ipso lectiones ab editione Vignieriana discrepantes ingenti cura et labore in hujus nostræ editionis gratiam collegit dominus Mathurinus Henault abbatæ ejusdem Clarævallensis monachus. Tertium, Port. Carthusia Portarum, quæ Bugiensem provinciam in Gallis exornat, et quartum, Mar. ejusdem forte cum superiore antiquitatis, id est, ante annos circiter sexcentos, singulari tamen præcipuaque diligentia scriptum, Albasiodorensis abbatia Fræmonstratensium S. Mariani nobis uteadum præbuit.

Comparavimus præterea eas omnes editiones initio Retr. et Confess., t. 1, memoratas. M.

¹ In editis pro, *in paradiso*; substitutum, *infantes*: male, atque contra veterum codicum fidem.

² Sic res continuata serie nectuntur in manuscriptis. Vignierius tamen sequens Menardum præfationem hinc exorditur, *Scripsi librum ad Comitem Valerium*; ac superiora verba præfationi præfigit in modum tituli. Eadem ipsa verba tanquam aliena manu addita expungit Palutianus.

³ Editi, *in chartulis*. At Mss., *in chartula*. Vide supra, de Nuptiis et Concup., lib. 2, n. 2.

⁴ Colb. codex, *putavit*. Alii Mss. Clar. Port. et Mar., *curavit*.

⁵ Hoc loco, *sex libris*, restituiimus ex Mss.

(a) Scriptum ab Augustino ultimis annis vitæ suæ. Singuli sex libri singulos sex libros Juliani, ex octo posterioribus ad Florum primos cum Augustini ad loca singula responsonibus repræsentant.